

HOE DE CHABOTS TE ROTTERDAM KWAMEN

DOOR DR. E. WIERSUM

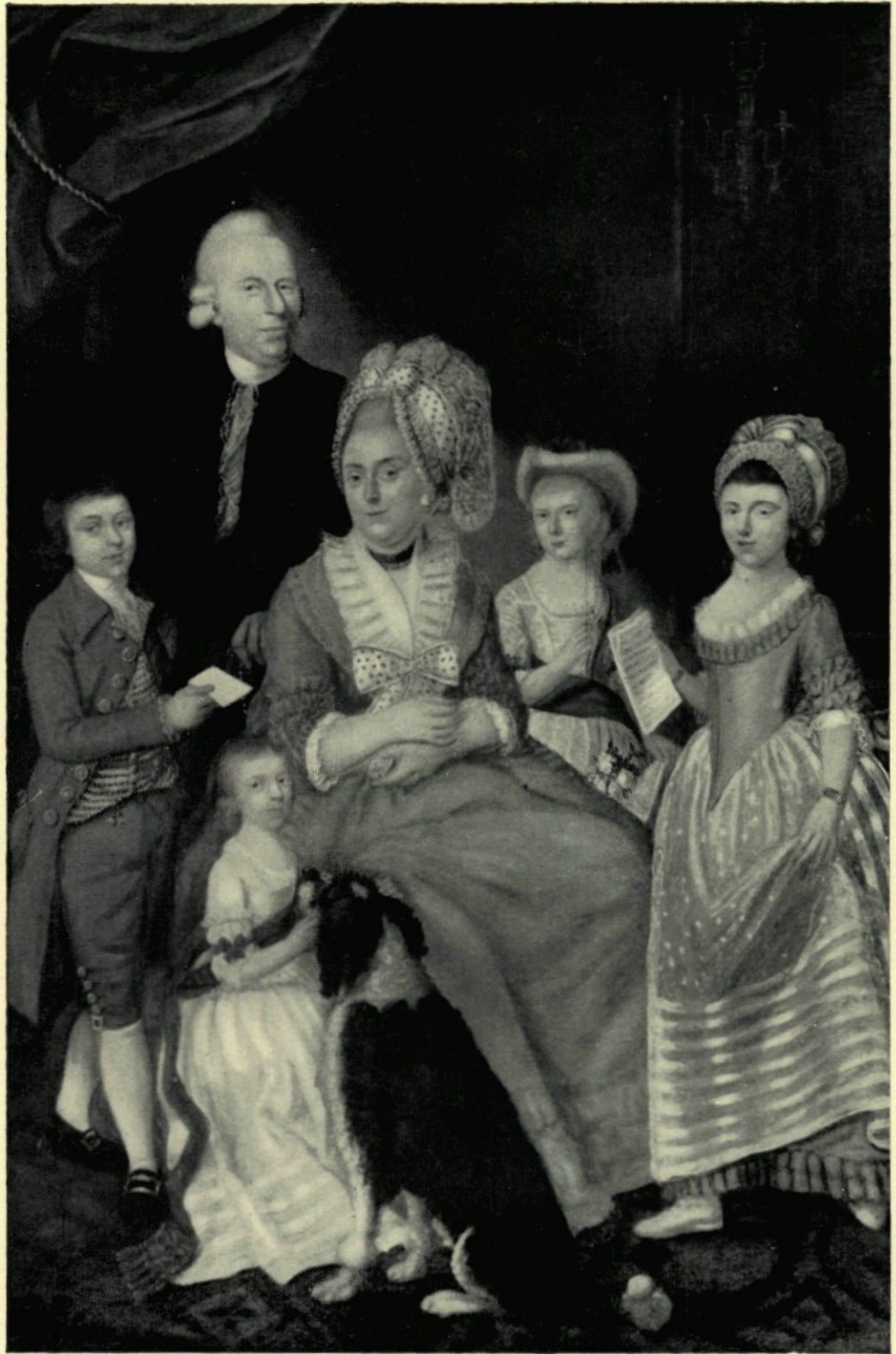
TOEN Lodewijk XIV in zijn absolutistischen waan: één staat, één religie, de Protestanten in zijn rijk liet vervolgen, vluchtten dezen in grooten getale naar de naburige landen. In Augustus 1685 verschenen er reeds 6600 in Zwitserland, in September 5500; te Genève passeerden soms meer dan 200 op één dag. Op de kusten van Engeland en de Vereenigde Provinciën zag men niets dan schepen met Gereformeerden, terwijl ook van den landkant de steden van de Nederlanden en van Duitschland met vluchtelingen werden overstelpt.

Onder hen waren edellieden van aanzien, gegoede kooplieden en ambachtslui, maar ook een groot aantal officieren, „zo dat er alle Hoven van Europa door vervuld waren”. Sommigen hadden geen tijd gehad om iets van hun goederen mee te nemen, doch ook waren er verscheidenen, die groote sommen in geld en goede wisselbrieven of meubelen en koopmanschappen medebrachten.

In Frankrijk zelf zag men dezen uittocht, die na de opheffing van het Edict van Nantes, October 1685, ontzaglijk toenam, met leede oogen aan en door allerlei minderwaardige middelen trachtte men er een eind aan te maken. Doch tevergeefs! „Zo lange als de jaaren 1686 en 1687 duurden, zo sagh men gestadig de Gereformeerden met dezelfde drift bezielt, om in vreemde landen de ruste van haare gemoederen te gaan zoeken”.

Ook ons land kreeg zijn deel. Zooals eenigen tijd geleden in een dagblad werd meegedeeld, schat men, dat van de totaal 200.000 uitgewekenen tusschen de 55.000 en 75.000 refugiés in Nederland zijn gekomen¹⁾. In allerlei vermommingen overschreden zij de Fransche grens. Men zag vrouwen, die zich als man verkleed hadden. En waren zij te klein om voor een man door te gaan, dan trokken zij de kleeren van een jongen lakei aan en volgden een man van aanzien, die te paard zat, te voet door het slijk. „Daar quamen van die

1) Nieuwe Rotterdamsche Courant 30 November 1937, Ochtendblad C.

14. David Chabot en Marthe Taudin met hun vier kinderen. Naar een door P. F. de la Croix in 1781 geschilderd portret.

vrouwen tot Rotterdam zo in haar geleende kleederen aan, die haar daarmede aan de voet van de predikstoel vervoechden, sonder dat se de tijdt gehad hadden van haar in een zeediger staat te stellen en gaven aldaar openbare tekenen van haare boetvaardigheyt en gedwongene teykeningh". Ja, ook onze stad werd met vluchtelingen overstroemd, velen op doortrek naar Amsterdam of Engeland, velen ook, die zich hier voorgoed vestigden.

Onder hen was David Chabot, de stamvader van het bekende Rotterdamsche geslacht Chabot, dat dus nu vrijwel twee en een halve eeuw hier woonachtig is. Van zijn lotgevallen en die zijner naaste familie in die jammerlijke jaren moge hier het een en ander worden meegedeeld.

Zijn ouders, Jacques Chabot en Marie Blanchet, stamden beiden uit La Rochelle, de stad, die bekend stond als het Protestantsche bolwerk en dan ook wel het meest van de vervolgingen te lijden heeft gehad.

Reeds lang voor de opheffing van het Edict had zij het kwaad te verduren gehad. Nadat de pogingen om de Gereformeerden te bekeeren vrijwel geheel gefaald hadden, liet de gemachtigde des Konings in het laatst van September 1685 een ordonnantie afkondigen, waarbij den Gereformeerden verboden werd de stad te verlaten, terwijl hun, die naar hun landhuizen getrokken waren, aangezegd werd, ijlings terug te keeren. Zoodra dezen daaraan gevolg hadden gegeven, werden hunne buitenplaatsen geplunderd en hunne wijngaarden verwoest. In de stad werden troepen ingekwartierd ten huize en op kosten van de Gereformeerden, terwijl de soldaten aangemaand werden om niet te zachtmoedig tegen hunne gastheeren op te treden. En toen het resultaat niet afdoende bleek, werden vier compagnieën dragonders gezonden om de zaak wat hardhandiger op te knappen. En, zoo verhaalt een tijdgenoot, „deselve trokken in Rochelle gelijk in een stad, die met storm ingenomen is en bragten zooveel vrese in de gemoederen, die reeds verbaast en neerslachtich waren, dat al de werelt besweek". Op die wijze werd La Rochelle, dat zich vroeger zoo dapper tegen kardinaal Richelieu verdedigd had, door nog geen tweehonderd dragonders ganschelijk verwoest.

Jacques Chabot had met vrouw en kinderen deze rampzalige stad reeds eerder verlaten, om in Parijs een tijdelijk onderkomen te vinden, vanwaar hij na eenigen tijd zijn vlucht naar het buitenland begon. Hij was toen vijftig jaar oud, overtuigd Protestant geworden en niet geneigd om zijn nieuwe geloof door dwangmaatregelen te verloochenen. Er bleef hem dus niets anders over dan naar den vreemde uit te wijken.

Het schijnt, dat hij, als zoovelen van zijn geloofsgenooten, eerst zijn vrouw en eenige kinderen heeft laten vertrekken en zelf is achtergebleven, om orde op zijn zaken te stellen en van zijn vermogen te redden, wat er nog te redden viel. Maar toen ook voor hem de vaderlandsche grond te warm werd, vluchtte hij, alleen vergezeld van zijn derden zoon David, den eersten December 1686 van Parijs naar Lyon en vandaar naar Genève, toen door Zwitserland, Wurtemberg en de Palts naar Frankfort, waar zij in een boot den Rijn afzakten naar Holland en tenslotte veilig Amsterdam bereikten.

Hier bleef hij echter niet; met vrouw en kinderen stak hij over naar Engeland, waar zijn oudste zoon reeds in zaken werkzaam was. Deze, George geheeten, werd in 1703 in Engeland genaturaliseerd, bleef daar wonen en overleed in goeden doen ongehuwd te Londen in 1729. Met onze stad heeft hij dus geen relaties gehad.

Ook de vierde zoon Jean, belangrijk jonger dan zijn broers¹⁾, is een poos te Londen woonachtig geweest, was daar zelfs als Engelsch onderdaan genaturaliseerd, doch keerde, waarschijnlijk omstreeks 1702, naar Parijs terug. Zeer tegen den wil zijner ouders, die hem smeekten weer over te komen, terwijl het nog tijd was en hij, als vele anderen, nog zou kunnen refugieeren. Maar Jean vond het leven te Parijs te aangenaam en wilde van geen vertrekken weten. Het eind zou evenwel den last dragen; toen Jean in den kijker liep, werd hij gearresteerd en te Parijs gevangen gezet, wat hij aan eigen lichtzinnigheid te wijten had.

1) In de genealogie Chabot staat, dat Jean in 1672 geboren is. Dit kan echter moeilijk juist zijn, daar hij omstreeks 1706, toen zijn vader testament maakte, nog geen 25 jaar oud was.

Doch voor den vader in ballingschap was het dubbel hard en toen deze zijn testament maakte, bepaalde hij uitdrukkelijk, dat dezen wuften zoon van de erfenis niets in handen zou komen, zoolang hij „ne change sa manière de vie pour emmener une plus réglée à l'avenir”.

Later is Jean blijkbaar toch naar Holland kunnen uitwijken, waar hij zich eerst te 's-Gravenhage, daarna te Amsterdam vestigde, uit welke laatste stad hij in Mei 1718 „clandestien” vertrokken schijnt te zijn. Op verzoek van Juffrouw Elisabeth d'Espérou, weduwe van David Chabot, leggen namelijk in 1719 (29 Augustus) twee Amsterdamsche kooplieden, Esaye Gillot en Jean Gasquet, voor notaris Dirck van der Groe te Amsterdam een verklaring af, dat zij Jean Chabot, die eenige jaren te Amsterdam gewoond heeft, goed hebben gekend, „ende dat haer comparanten derhalven zeer wel bewust is, dat den gemelten Jean Chabot omtrent de maendt May van den jaere 1718 in stilligheyt zijn wooninge verlaten heeft, mitsgaders van hier vertrocken en weghgegaen is, sonder na zijn wooninge eens om te sien ende sonder dat zij comparanten hem oyt weeder gesien of van hem gehoord hebben”¹⁾. Waar en wanneer hij gestorven is, is niet bekend.

De vader, Jacques Chabot, zal over dezen zoon ongetwijfeld in groote angst verkeerd hebben, maar dit was nog niet het ergste wat hem te wachten stond. Zoo menig gezin van refugiés werd niet alleen ontwricht en uit elkaar gescheurd door geweld van buitenaf, maar ook in den eigen intiemen familiekring waren de ontbindende krachten werkzaam. Lang niet zeldzaam was het, dat de jongere leden van het gezin, door banden van eerzucht, van vriendschap en liefde aan hun vaderland gebonden en veel minder godsdienstig dan hun ouders, dezen in ballingschap lieten trekken en zelf rustig bleven, waar zij waren. Hadden zij reeds het nieuwe geloof aangenomen, dan keerden zij, evenals vroeger hun ridderlijke koning Hendrik IV van meening, dat „Paris vaut bien une messe”, tot het Katholieke geloof terug, tot ergernis, tot wanhoop van hun om den gelooft uitgeweken ouders.

1) Inventaris Familiepapieren Chabot Nrs. 78 en 79.

Dit harde lot was ook Jacques Chabot beschoren in zijn tweeden zoon Jacques, die tegen zijn wil en met verbreking van belofte te Parijs bleef vertoeven en daar, zonder zijns vaders toestemming, met een Katholieke vrouw in het huwelijk trad. En dit was niet alles. Ook aan het fortuin der familie had Jacques zich vergrepen. Zijn moeder had hem vóór haar vlucht geld, juweelen en andere stukken van waarde in bewaring gegeven en daarvan een nauwkeurige lijst aangelegd, die na haar dood gevonden werd. Doch Jacques had hiervan nooit rekening en verantwoording gedaan. Bovendien had zijn vader hem nog geld voorgesloten en ook de afwikkeling van zijn boedel aan hem toevertrouwd, zoodat deze nog meer dan 6000 hollandsche guldens van hem te vorderen had. Het lag voor de hand, dat deze handelwijze den vader een doorn in het oog was en dat hij dreigde Jacques te onterven, indien deze de hem voorgesloten gelden en de toevertrouwde waarden niet volledig terugbetaalde.

Jacques begaf zich later eveneens naar Engeland en werd daar genaturaliseerd, doch trok daarna naar Amerika, waar hij in 1723 te Cayenne overleed, een weduwe met een dochter nalatende. Zijn boedel, waarvan het huis te Cayenne „het voornaamste en bijna eenige goede effect” was, wordt in 1726 gelijkwideerd.

De vader Jacques was reeds in 1712 gestorven te Londen, waar hij woonde in Longaere. Uit zijn testament van omstreeks 1706 blijkt, dat hij toen nog zeer bemiddeld was. In zijn inboedel worden meubels, zilver en juweelen genoemd. Legaten worden gemaakt aan onbemiddelde Fransche refugiés en aan de armen van de Savooische kerk te Londen, terwijl ook zijn kleinzoon te Rotterdam een jaarlijksche uitkeering krijgt.

Die kleinzoon was de oudste zoon van David Chabot, welke, zooals reeds gezegd, met zijn vader was uitgeweken. Hij is de eenige van de familie, die na een tijdelijk verblijf in Amsterdam en in Londen, zijn oog op Rotterdam als woonplaats liet vallen. Waarschijnlijk vestigde hij zich reeds hier in 1700, doch pas in Augustus 1703 werd hij als poorter geëed. Hij trouwde hier 13 Juni 1700 in de Waalsche kerk met Elisabeth d'Espérou, een dochter van aanzienlijke uitgewekenen uit La Rochelle. Voor dat huwelijk waren des

bruidegoms ouders uit Londen overgekomen; zij assisteerden bruid en bruidegom bij het sluiten van de huwelijksvoorwaarden voor notaris Van Lodenstein op 15 Mei 1700. Zijn moeder Marie Blanchet was in 1702 nog of weer te Rotterdam. Dan onderteekent zij namelijk hier een rekeningcourant met haar zoon op 4 April. Zij is hier evenwel niet overleden, zooals in de gedrukte genealogie Chabot vermeld staat.

In 1704 werd het jonge paar een zoon geboren, naar grootvader Chabot Jacques genoemd, de eerste mannelijke Chabot die te Rotterdam het levenslicht zag. Hij was het, die het geslacht voortzette, dat tot op dezen dag te Rotterdam vertegenwoordigd is.

Zijn vader David had zich inmiddels een goede positie weten te verwerven als koopman in kaas, kabeljauw, koffie, wijn, brandewijn, tapisserieën en wol van Rouaan, Engelsche stoffen, Spaansche noten, campêchhout, en wat niet al meer. Hij had handelsbetrekkingen met Amsterdam, New York en Lissabon, ook met Parijs, Bordeaux, Rouaan en vele andere plaatsen in Frankrijk, terwijl zijn broeder George in Londen hem Engelsche relaties verschafte. Hij fungeerde al spoedig als het hoofd van de familie, ook van die van zijn vrouws kant. Zijn schoonbroer Alexandre d'Espérou, koopman te Lissabon, trachtte hij zooveel mogelijk in diens zaken te helpen¹⁾.

Toen David 30 October 1714 stierf, liet hij zijn vrouw en de drie overgebleven kinderen een degelijken inboedel na. Goud- en zilverwerk, Chineesch en Japansch porselein en lijnwaad was er in groote hoeveelheden aanwezig. De juweelen en parelsnoeren worden in den boedelinventaris in extenso opgenoemd. Heel wat minder uitvoerig helaas is de beschrijving van de familieportretten, waarvan er zich twee in de binnenkamer en vijf groote en elf kleine in het salet bevonden. De namen der geportretteerden en schilders worden niet genoemd. Alleen hooren wij uit een rekening-courant, dat Dupré voor het maken van een portret van David's broeder George in Londen vijftien gulden ontving²⁾.

1) Zie de brieven van David Chabot aan Alexandre d'Espérou van 1-5 Juni 1708 en 22 October 1711. Alexandre is 30 Juni 1712 te Islington nabij Londen overleden.

2) Al deze portretten zijn blijkbaar zoek geraakt.

Dauids weduwe hertrouwde in 1716 met den koopman David Maillart. Zij stierf 17 November 1719, wonende op de Scheepsmakershaven en werd 21 November in de Waalsche kerk begraven.

De eenige zoon van David Chabot en Elisabeth d'Espérou, de bovengenoemde Jacques, geboren te Rotterdam 17 Maart 1704, zette het bedrijf zijns vaders voort. Hij woonde op de Bierhaven en overleed aldaar 13 Februari 1754.

Zijn oudste zoon David¹⁾, geboren 20 Augustus 1739, nam zijn zaken over, doch hij liet zich in 1769 aanstellen tot extra-ordinaris makelaar in wissels en assurantiën en richtte met ingang van 1 Januari d.a.v. de firma David Chabot op, kassier en makelaar in assurantiën en wissels, later ook in effecten.

Met ingang van 1802 is de firmanaam, door opneming van Jean Joseph Chabot, veranderd in David Chabot en Zoon en 1 Februari 1836 wijzigden de drie zoons van Jean Joseph hem in Gebroeders Chabot. In 1921 werd de bankafdeeling overgenomen door de Nederlandsche Handel-Maatschappij; de tegenwoordige naam der firma luidt: Gebroeders Chabot en Co., makelaars in assurantiën²⁾.

1) Van dezen David en zijn gezin berust een door P. F. de la Croix in 1781 geschilderd portret bij Mr. A. S. Chabot te Rotterdam. Het is bij dit opstel gereproduceerd.

Door zijn huwelijk met Marthe Taudin in 1770 ontstond de naam Taudin Chabot. De eerste drager van dien naam was een van Dauids kleinzonen, namelijk Jean Jonas Taudin Chabot, geboren 15 Maart 1809.

2) De familiebijzonderheden zijn grootendeels ontleend aan de gedrukte genealogie Chabot (niet in den handel) en aan de gegevens der Familienstichting Chabot, voor zoover mogelijk gecontroleerd met de bescheiden in het Archief der gemeente Rotterdam. Het boek, waaruit hier en daar eenige aanhalingen zijn gedaan, is „Historie der Gereformeerde Kerken van Vrankrijk” door Elias Benoit, predikant bij de Fransche gemeente binnen de stad Delft. Te Amsterdam bij Jan ten Hoorn 1696.